ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 19.12.2022
COM(2022) 708 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Τελική αξιολόγηση του κοινού προγράμματος έρευνας και ανάπτυξης σχετικά με την ενεργό και υποβοηθούμενη αυτόνομη διαβίωση

{SWD(2022) 404 final}

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Τελική αξιολόγηση του κοινού προγράμματος έρευνας και ανάπτυξης σχετικά με την ενεργό και υποβοηθούμενη αυτόνομη διαβίωση

1. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Η παρούσα έκθεση παρουσιάζει τα πορίσματα της τελικής αξιολόγησης του προγράμματος έρευνας και ανάπτυξης σχετικά με την ενεργό και υποβοηθούμενη αυτόνομη διαβίωση (AAL2, που καλύπτει την περίοδο 2014-21) ([1]). Με βάση την εν λόγω αξιολόγηση, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το πρόγραμμα AAL2 ήταν επιτυχές όσον αφορά την επίτευξη των κύριων στόχων του.

Το πρόγραμμα είχε μεγάλη σημασία όσον αφορά τα προβλήματα που αντιμετωπίστηκαν και τους φορείς που ενεπλάκησαν και ανταποκρίθηκε ικανοποιητικά στις μεταβαλλόμενες τεχνολογίες και στο ταχέως εξελισσόμενο περιβάλλον της αγοράς. Κατέδειξε ότι η παρέμβαση της ΕΕ ήταν τόσο αναγκαία όσο και αποτελεσματική για την υλοποίηση της ψηφιακής καινοτομίας στον τομέα της ενεργού και υγιούς γήρανσης σε διάφορους τομείς, συμπεριλαμβανομένης της παροχής υγείας και περίθαλψης· των επικοινωνιών και της ενημέρωσης· της προστασίας και της ασφάλειας· της αναψυχής και του πολιτισμού· της εργασίας και της κατάρτισης· των ταξιδιών και των μεταφορών.

Η αξιολόγηση βασίζεται σε μια εξωτερική μελέτη ([2]), η οποία ενσωματώνει 2 μελέτες περιπτώσεων ([3]), χρησιμοποιώντας δεδομένα που συλλέχθηκαν μέσω ερευνών και συνεντεύξεων με τους συμμετέχοντες στο πρόγραμμα και ένα ευρύτερο φάσμα ενδιαφερόμενων μερών, συμπληρώνεται με δεδομένα που παρέχονται από την ειδική εκτελεστική δομή που διαχειρίζεται το πρόγραμμα AAL και στοιχεία που έχουν ήδη συγκεντρωθεί από προηγούμενες μελέτες, όπως προηγούμενες αξιολογήσεις, εκτιμήσεις των επιπτώσεων, εκθέσεις αυτοαξιολόγησης και ετήσιες αξιολογήσεις του προγράμματος (Επιτροπή, με την υποστήριξη εξωτερικών εμπειρογνωμόνων).

([1]) Απόφαση αριθ. 554/2014/ΕΕ της 15ης Μαΐου 2014.

([2]) Έκθεση ανεξάρτητου εμπειρογνώμονα (Σεπτέμβριος 2022). *Active and Assisted Living Research and Development Programme (AAL2) final evaluation - Study in support of the ex-post evaluation of the European Framework Programme for Research and Innovation Horizon 2020* [Τελική αξιολόγηση του κοινού προγράμματος έρευνας και ανάπτυξης σχετικά με την ενεργό και υποβοηθούμενη αυτόνομη διαβίωση (AAL2) — Μελέτη με την υποστήριξη της εκ των υστέρων αξιολόγησης του ευρωπαϊκού προγράμματος-πλαισίου έρευνας και καινοτομίας «Ορίζων Ευρώπη»], Prognos, PPMI, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2022 (https://data.europa.eu/doi/10.2777/068757).

([3]) Έκθεση ανεξάρτητου εμπειρογνώμονα σχετικά με την τελική αξιολόγηση του προγράμματος AAL2: *Παράρτημα Δ: Μελέτη περίπτωσης με τίτλο «Support Actions for capacity development and community building» (Δράσεις στήριξης για την ανάπτυξη ικανοτήτων και την οικοδόμηση της κοινότητας) και Παράρτημα Ε: Μελέτη περίπτωσης με τίτλο «Learnings from the AAL2 Public-Public Partnership Approach» (Διδάγματα από την προσέγγιση της σύμπραξης μεταξύ φορέων του Δημοσίου στο πρόγραμμα AAL2)*, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο (https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/49b4968f-6f97-11ed-9887-01aa75ed71a1).

Τα συνολικά ευρήματα υποδεικνύουν τη σημασία:

- της χρήσης της ψηφιακής καινοτομίας για την παροχή βοήθειας στον γηράσκοντα πληθυσμό, τη στήριξη της ενεργού και υγιούς διαβίωσης και τη διασφάλιση του μέλλοντος των οικείων συστημάτων υγείας και περίθαλψης·
- των στρατηγικών ανάπτυξης και κλιμάκωσης της καινοτομίας για την καλή γήρανση/υγιή διαβίωση εστιάζοντας: στην ενσωμάτωση και την ανάπτυξη ψηφιακών λύσεων σε υφιστάμενα συστήματα· στη βελτίωση της συμμετοχής όλων των φορέων στο σύνολο της αξιακής αλυσίδας, συμπεριλαμβανομένης της περιφερειακής συμμετοχής· και στην παροχή κινήτρων και στήριξης για την είσοδο των εταιρειών στην αγορά [συμπεριλαμβανομένων των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ)]·
- στη συνεργασία και την επικοινωνία σε όλα τα επίπεδα και στην αξιοποίηση της ενέργειας μιας «συμμαχίας των πρωτοπόρων» που κινητοποιήθηκε από την ένωση AAL (AALA), η οποία καθόρισε το πρόγραμμα για την ενεργό και υγιή γήρανση στην Ευρώπη και προώθησε τον ρόλο της ψηφιακής καινοτομίας στον τομέα αυτόν·
- στις μακροχρόνιες συμπράξεις με γνώμονα το πρόγραμμα, οι οποίες προσφέρουν, παράλληλα με τις διακρατικές προσκλήσεις, ένα χαρτοφυλάκιο συμπεριληπτικών δράσεων υποστήριξης σε επίπεδο ΕΕ (σύνολο πρωτοβουλιών, μελετών και υπηρεσιών) που συνδέονται με τους βασικούς τομείς εστίασης της σύμπραξης με στόχο την υποστήριξη των αιτούντων έργων, των δικαιούχων της σύμπραξης και της ευρύτερης κοινότητας·
- μια ολιστική προσέγγιση του μετασχηματισμού του συστήματος, η οποία περιλαμβάνει αλληλεξαρτήσεις πολιτικών/ρυθμιστικών μέτρων, αποφάσεων χρηματοδότησης και επενδύσεων, οικοσυστημάτων δεδομένων και εφαρμογών ψηφιακής τεχνολογίας με διαφορετικό οργανωτικό πνεύμα, επιχειρηματικά μοντέλα και μοντέλα διακυβέρνησης και διαφορετικά περιφερειακά συστήματα υγείας και περίθαλψης.

2. ΕΝΕΡΓΟΣ ΚΑΙ ΥΓΙΗΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗ: Η ΔΙΤΤΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ

Η παρούσα έκθεση αφορά την αξιολόγηση του προγράμματος AAL2, το οποίο δημιουργήθηκε το 2014 ως διάδοχη πρωτοβουλία του κοινού προγράμματος για την αυτόνομη διαβίωση υποβοηθούμενη από το περιβάλλον ([4]) (AAL). Και τα δύο προγράμματα βασίζονται στο άρθρο 185 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) ([5]). Η ΕΕ αποφάσισε να συμμετάσχει σε αυτά τα προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης συνδέοντας την υποστήριξη των συμμετεχόντων κρατών με χρηματοδότηση από το πρόγραμμα-πλαίσιο «Ορίζων 2020» (για το AAL2) και το 7ο πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας (για το AAL). Η απόφαση του 2014 σχετικά με τη χρηματοδοτική συνεισφορά της ΕΕ στο πρόγραμμα AAL2 προέβλεπε τη διενέργεια τελικής αξιολόγησης του προγράμματος έως το τέλος του 2022.

([4]) Απόφαση αριθ. 742/2008/ΕΚ της 9ης Ιουλίου 2008.

([5]) Απόφαση αριθ. 554/2014/ΕΕ της 15ης Μαΐου 2014.

Συνολικά 21 χώρες συμμετείχαν καθ' όλη τη διάρκεια του 7 ετούς κύκλου ζωής του προγράμματος AAL2: 16 κράτη μέλη της ΕΕ, 3 συνδεδεμένες χώρες του προγράμματος-πλαισίου «Ορίζων 2020» και 2 τρίτες χώρες ([6]). Τα συμμετέχοντα κράτη εφαρμόζουν το πρόγραμμα μέσω μιας διεθνούς μη κερδοσκοπικής ένωσης AAL που διοικείται από μια γενική συνέλευση και υποστηρίζεται επιχειρησιακά από μια κεντρική μονάδα διαχείρισης (CMU). Η Επιτροπή έχει καθεστώς παρατηρητή στη γενική συνέλευση με δικαίωμα βέτο επί του ετήσιου προγράμματος εργασίας και ήταν επίσης συμβαλλόμενο μέρος στις συμφωνίες με την AALA όσον αφορά τη χρηματοδοτική συνεισφορά της ΕΕ.

Το πρόγραμμα AAL2 επικεντρώθηκε στην εφαρμοσμένη έρευνα και την καινοτομία με προσανατολισμό στην αγορά σε λύσεις βασισμένες στις ΤΠΕ για την ενεργό και υγιή γήρανση στο σπίτι, στην κοινότητα ή στην εργασία. Θεσπίστηκε ως πρωτοβουλία δυνάμει του άρθρου 185 της ΣΛΕΕ ([7]), στο πλαίσιο της οποίας η Επιτροπή έχει συνεργαστεί με εθνικές και περιφερειακές αρχές για την αξιοποίηση των πολλαπλών ευκαιριών που αφορούν τόσο την ψηφιακή καινοτομία όσο και την ενεργό και υγιή γήρανση.

Κατά μέσο όρο, οι Ευρωπαίοι έχουν μεγαλύτερη διάρκεια ζωής με καλή κατάσταση υγείας σε σχέση με άλλες περιοχές. Τα τελευταία 50 χρόνια το προσδόκιμο επιβίωσης κατά τη γέννηση έχει αυξηθεί κατά περίπου 10 έτη τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες. Πρόκειται για ένα αξιοσημείωτο επίτευγμα που θέτει προκλήσεις και προσφέρει ευκαιρίες.

Μέχρι το 2070 πάνω από το 30 % των Ευρωπαίων αναμένεται να είναι 65 ετών και άνω, σε σύγκριση με το ποσοστό του 2019 που ήταν λίγο πάνω από 20 % ([8]). Το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 80 ετών και άνω αναμένεται να διπλασιαστεί από 5,8 % σε 13,2 % κατά την ίδια περίοδο. Εντός της ΕΕ, ο αντίκτυπος της γήρανσης ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό μεταξύ των περιφερειών, ιδίως μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών, και η αύξηση του προσδόκιμου της υγιούς ζωής είναι άνισα κατανεμημένη ([9]). Ταυτόχρονα, υπάρχουν κοινωνικές και οικονομικές ευκαιρίες που συνδέονται με την έννοια της υγιούς γήρανσης.

Οι ηλικιωμένοι πολίτες διαμορφώνουν ολοένα και περισσότερο τις οικονομίες και η ζήτηση για υπηρεσίες και προϊόντα της «οικονομίας της τρίτης ηλικίας» αυξάνεται

([6]) Αυστρία, Βέλγιο (2 περιφέρειες), Καναδάς, Κύπρος, Δανία, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Ισραήλ, Ιταλία (3 περιφέρειες), Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Νορβηγία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβενία, Ισπανία (3 περιφέρειες), Σουηδία, Ελβετία, Ταϊβάν και Ηνωμένο Βασίλειο.

([7]) Οι πρωτοβουλίες δυνάμει του άρθρου 185 είναι συμπράξεις μεταξύ φορέων του Δημοσίου (P2P) που έχουν συσταθεί σε εθελοντική βάση από τα κράτη μέλη της ΕΕ και είναι επίσης επιλέξιμες για σημαντική χρηματοδοτική συνεισφορά από το πρόγραμμα-πλαίσιο της ΕΕ για την έρευνα. Οι πρωτοβουλίες αποσκοπούν στην αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων σε συγκεκριμένους ερευνητικούς τομείς με τη δημιουργία οικονομιών κλίμακας και συνεργειών μεταξύ εθνικών και ενωσιακών ερευνητικών προγραμμάτων και επενδύσεων. Φιλοδοξία τους είναι η επίτευξη επιστημονικής, διοικητικής και οικονομικής ενοποίησης μεταξύ των εθνικών ερευνητικών προγραμμάτων σε έναν δεδομένο τομέα (από τη διεύθυνση: https://www.era-learn.eu/).

([8]) Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), *The 2021 Ageing Report. Economic & Budgetary Projects for the EU Member States (2019-2070) [Έκθεση του 2021 για τη δημογραφική γήρανση. Οικονομικά και δημοσιονομικά σχέδια για τα κράτη μέλη της ΕΕ (2019-2070)]*, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο.

([9]) Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (2021), *Decade of Healthy Ageing:Baseline Report*.

ραγδαία ([10]). Υπάρχει πλέον ένας σημαντικός αριθμός τεχνολογιών και ψηφιακών λύσεων για την υποστήριξη των ανθρώπων σε οποιοδήποτε στάδιο της ζωής τους, για την υποστήριξη της «γήρανσης στο σπίτι» και στην εργασία, τη βελτίωση του οικιακού περιβάλλοντος και την υποστήριξη της κοινωνικής διασύνδεσης ([11]). Με τη χρήση αυτών των τεχνολογιών στον μέγιστο δυνατό βαθμό, υπάρχουν δυνατότητες οικονομικής μεγέθυνσης και κοινωνικής ανάπτυξης στη δημογραφική αλλαγή που μπορούν να εξισορροπήσουν ορισμένες από τις επιπτώσεις της στα συστήματα υγείας και (κοινωνικής) πρόνοιας και να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής του γηράσκοντος πληθυσμού και των φροντιστών τους.

Τον Απρίλιο του 2020, η Επιτροπή εξέδωσε «Έκθεση για τη δημογραφική αλλαγή», την οποία ακολούθησε η «Πράσινη βίβλος για τη γήρανση» τον Ιανουάριο του 2021. Διά των ανωτέρω προωθείται μια διά βίου προσέγγιση της γήρανσης, με έμφαση στη σημασία της προαγωγής της υγείας και της πρόληψης των ασθενειών από μικρή ηλικία, καθώς και στην ανάγκη να ζει κανείς υγιεινά και ενεργά καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του.

Οι ψηφιακές λύσεις για την υγεία διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο, για παράδειγμα:

- βοηθούν τους ηλικιωμένους να ζουν ανεξάρτητα («γήρανση στο σπίτι») και να παρακολουθούν καλύτερα την κατάσταση της υγείας τους·
- ενισχύουν την πρόληψη των πτώσεων·
- προωθούν κτίρια, πόλεις και περιβάλλοντα φιλικά προς όλες τις ηλικίες·
- ενδυναμώνουν τους ηλικιωμένους ώστε να αντιμετωπίζουν τις συννοσηρότητες (πολλαπλά προβλήματα υγείας ταυτόχρονα) και τη μοναξιά, βελτιώνοντας έτσι την ψυχική τους υγεία.

Η στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες για την περίοδο 2021-2030 ([12]) προωθεί την πρόσβαση στην πρόληψη και την υγειονομική περίθαλψη υψηλής ποιότητας ως βασική πτυχή για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων με αναπηρία, συμπεριλαμβανομένων των ηλικιωμένων.

Η πτυχή αυτή περιλαμβάνεται επίσης στις φιλοδοξίες της πρόσφατα δημοσιευθείσας στρατηγικής της ΕΕ για τη φροντίδα ([13]) (Σεπτέμβριος 2022). Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι η μακροχρόνια φροντίδα είναι έγκαιρη, ολοκληρωμένη και οικονομικά προσιτή, καθώς και να αυξήσουν την προσφορά και τον συνδυασμό επαγγελματικών υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας (κατ' οίκον φροντίδα, φροντίδα σε

([10]) Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018), *The Silver Economy (Η οικονομία της τρίτης ηλικίας)*, Μελέτη που εκπονήθηκε για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ Επικοινωνιακών Δικτύων, Περιεχομένου και Τεχνολογιών, από την Technopolis Group, Oxford Economics, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο.

([11]) SAPEA, Science Advice for Policy by European Academies (2019), *Transforming the Future of Ageing (Μεταμορφώνοντας το μέλλον της γήρανσης)*, SAPEA, Βερολίνο (σ. 190).

([12]) Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης, *Union of equality: strategy for the rights of persons with disabilities 2021-2030 (Ένωση ισότητας: Στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες για την περίοδο 2021-2030)*, Υπηρεσία Εκδόσεων, 2021, https://data.europa.eu/doi/10.2767/31633

([13]) Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2022), *Μια ευρωπαϊκή στρατηγική για τη φροντίδα με επίκεντρο τους φροντιστές και τους αποδέκτες φροντίδας*, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_22_5169

επίπεδο τοπικής κοινότητας και φροντίδα σε δομές) και να αναπτύξουν προσβάσιμες ψηφιακές λύσεις για την παροχή υπηρεσιών φροντίδας.

Η Επιτροπή είναι αποφασισμένη να κάνει την τρέχουσα δεκαετία την «ψηφιακή δεκαετία» της Ευρώπης. Στην ανακοίνωση σχετικά με την ψηφιακή πυξίδα 2030 για την ψηφιακή δεκαετία της ΕΕ ([14]) περιγράφεται το όραμα της Επιτροπής και οι κατευθύνσεις για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της Ευρώπης έως το 2030. Η Ευρώπη πρέπει τώρα να ενισχύσει την ψηφιακή κυριαρχία της και να θέσει πρότυπα, αντί να ακολουθήσει τα πρότυπα άλλων —με σαφή εστίαση στα δεδομένα, στην τεχνολογία και στις υποδομές. Για την εξασφάλιση της πλήρους συμμετοχής στις τρέχουσες και μελλοντικές οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες, είναι απαραίτητο να δοθεί η δυνατότητα σε όλους τους Ευρωπαίους να αξιοποιήσουν πλήρως τις ψηφιακές ευκαιρίες και τεχνολογίες, όπως οι ψηφιακές υπηρεσίες υγείας, και να διευκολυνθεί η απρόσκοπτη, ασφαλής και διαλειτουργική πρόσβαση σε όλη την ΕΕ σε ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες που έχουν σχεδιαστεί για να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στις ανάγκες των ανθρώπων.

Η ευρωπαϊκή διακήρυξη σχετικά με τα ψηφιακά δικαιώματα και τις ψηφιακές αρχές για την ψηφιακή δεκαετία ([15]) παρέχει καθοδήγηση διαμορφωμένη από τις ευρωπαϊκές αξίες για την ΕΕ και τα κράτη μέλη, καθώς αυτά προσαρμόζονται στον ψηφιακό μετασχηματισμό. Η αρχή της «αλληλεγγύης και της ένταξης» επικεντρώνεται ειδικά στην τεχνολογία που θα πρέπει να ενώνει και όχι να χωρίζει τους ανθρώπους και τονίζει ότι όλοι πρέπει να έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο, σε ψηφιακές δεξιότητες, σε ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες και σε δίκαιες συνθήκες εργασίας.

Ο προτεινόμενος κανονισμός σχετικά με τον ευρωπαϊκό χώρο δεδομένων για την υγεία ([16]) θα δώσει τη δυνατότητα στα άτομα να ελέγχουν και να ανταλλάσσουν τα ηλεκτρονικά δεδομένα υγείας τους, διασφαλίζοντας παράλληλα τη συμμόρφωση με αυστηρά πρότυπα προστασίας της ιδιωτικής ζωής με νομικές, οργανωτικές και τεχνικές εγγυήσεις.

3. ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Η τελική αξιολόγηση αφορά τα επτά έτη λειτουργίας του προγράμματος AAL2, από τον Ιούνιο του 2014 έως τον Ιούνιο του 2021, σύμφωνα με τα πέντε κριτήρια αξιολόγησης των κατευθυντήριων γραμμών της Επιτροπής για τη βελτίωση της νομοθεσίας ([17]), τα οποία συμπληρώνονται με δύο πρόσθετα, ειδικά για τη σύμπραξη κριτήρια σχετικά με την «προσθετικότητα» και τη «διαφάνεια και τον ανοικτό χαρακτήρα» της σύμπραξης.

Η μεθοδολογία της αξιολόγησης βασίστηκε σε διαφορετικές μεθόδους ανάλυσης και πηγές δεδομένων. Η αξιολόγηση βασίζεται σε μια εξωτερική μελέτη ([18]), η οποία

([14]) COM(2021) 118 final.

([15]) COM(2022) 27 final.

([16]) COM(2022) 197 final.

([17]) Στις κατευθυντήριες γραμμές για τη βελτίωση της νομοθεσίας καθορίζονται οι αρχές που ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την προετοιμασία νέων πρωτοβουλιών και προτάσεων και κατά τη διαχείριση και αξιολόγηση της υφιστάμενης νομοθεσίας.

([18]) Βλ. υποσημειώσεις 2 και 3.

ενσωματώνει 2 μελέτες περιπτώσεων, χρησιμοποιώντας την ποικιλία των στοιχείων που έχουν ήδη συγκεντρωθεί από προηγούμενες μελέτες, όπως προηγούμενες αξιολογήσεις, εκτιμήσεις των επιπτώσεων, εκθέσεις αυτοαξιολόγησης, ετήσιες αξιολογήσεις (Επιτροπή, με την υποστήριξη εξωτερικών εμπειρογνωμόνων) και άλλες εκθέσεις. Η αξιολόγηση συμπεριέλαβε επίσης στατιστικές πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα AAL2 και τη μελέτη για τις επιπτώσεις του προγράμματος του 2021 ([19]), τις οποίες παρείχε η ειδική εκτελεστική δομή (CMU) που διαχειρίζεται το πρόγραμμα. Τα ποσοτικά ευρήματα εμπλουτίστηκαν με ποιοτικές πληροφορίες από περίπου 30 συνεντεύξεις με τους συμμετέχοντες στο πρόγραμμα και ένα ευρύτερο φάσμα ενδιαφερόμενων μερών. Τα συμπεράσματα της εξωτερικής μελέτης είναι ορθά και βασίζονται στην καλή κατανόηση της πολυπλοκότητας του υποκείμενου μοντέλου έμμεσης διαχείρισης του προγράμματος AAL2 για τις «συμπράξεις δυνάμει του άρθρου 185 της ΣΛΕΕ» με τα κράτη μέλη.

Περιορισμοί και αξιοπιστία

Τα στατιστικά δεδομένα έχουν παρασχεθεί από τη CMU, έναν οργανισμό υψηλού επαγγελματισμού με πολύ ολοκληρωμένες διεργασίες και διαδικασίες, με αποτέλεσμα τα διαθέσιμα σύνολα δεδομένων να θεωρούνται εξαιρετικά αξιόπιστα.

Τα δεδομένα σχετικά με τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις του προγράμματος AAL2 δεν έχουν ακόμη προκύψει. Περίπου το 40 % των έργων βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη ([20]). Συνεπώς, η αξιολόγηση των επιπτώσεων και μέρος των κριτηρίων αποτελεσματικότητας βασίστηκαν κυρίως στη μελέτη των επιπτώσεων του προγράμματος ([21]), στο πλαίσιο της οποίας εξετάστηκε ένα σχετικά μικρό δείγμα 38 έργων του προγράμματος AAL2 που ολοκληρώθηκαν έως τον Δεκέμβριο του 2019 και πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με τους εμπλεκόμενους δικαιούχους του προγράμματος AAL2.

Η αξιολόγηση λαμβάνει υπόψη τους εγγενείς περιορισμούς των πορισμάτων των ερευνών, δηλαδή:

- το γεγονός ότι οι απαντήσεις που συλλέχθηκαν απηχούν τις απόψεις δείγματος των ενδιαφερόμενων μερών και όχι ολόκληρης της κοινότητας που έχει ενδιαφέρον για τον εν λόγω τομέα·
- το γεγονός ότι οι απόψεις των ενδιαφερόμενων μερών μεταφέρουν μια μεμονωμένη και όχι μια συνολική προοπτική.

Όλοι οι ερωτώμενοι ήταν πολύ έμπειροι επαγγελματίες, πολύ εξοικειωμένοι με το πρόγραμμα. Ως εκ τούτου, η βάση στοιχείων που συγκεντρώθηκε θεωρείται ότι αντικατοπτρίζει με αξιόπιστο τρόπο τις απόψεις και τις θέσεις της κοινότητας AAL.

Με βάση τις παραπάνω πληροφορίες, η αξιολόγηση αυτή μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει διενεργηθεί με βάση τα καλύτερα διαθέσιμα στοιχεία. Όταν δεν υπάρχουν αξιόπιστα ποσοτικά δεδομένα, αυτά αντισταθμίζονται με ποιοτικά δεδομένα και εκτιμήσεις, έτσι

([19]) Idea Consult, *Third edition of the AAL programme impact assessment (Τρίτη έκδοση της αξιολόγησης των επιπτώσεων του προγράμματος AAL)*, τελική συνοπτική έκθεση, Δεκέμβριος 2021, Βρυξέλλες.

([20]) Κατάσταση 151 έργων του προγράμματος AAL2 στο τέλος του 2021: 78 ολοκληρωμένα· 59 σε εξέλιξη· τα τελευταία έργα εκτιμάται ότι θα ολοκληρωθούν στα μέσα του 2025.

([21]) Βλ. υποσημείωση 19.

ώστε ο αντίκτυπος των προαναφερθέντων περιορισμών να μετριάζεται όσο το δυνατόν περισσότερο.

4. ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΕΛΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Η τελική έκθεση αξιολόγησης επιβεβαιώνει την υψηλή προστιθέμενη αξία και τα σημαντικά επιτεύγματα του προγράμματος AAL2 και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι:

- το πρόγραμμα εξακολουθεί να κατέχει μοναδική θέση στον τομέα των ψηφιακών λύσεων για την ενεργό και υγιή γήρανση, με μεγάλη συνάφεια, προστιθέμενη αξία και προσθετικότητα σε επίπεδο ΕΕ·

- το πρόγραμμα AAL2 συγκεντρώνει έναν εξαιρετικά σημαντικό συνδυασμό δικαιούχων, συμπεριλαμβανομένων ΜΜΕ και οργανισμών τελικών χρηστών που συνήθως δεν συμμετέχουν στο πρόγραμμα-πλαίσιο «Ορίζων 2020»·

- το πρόγραμμα τυγχάνει καλής διαχείρισης χάρη στις ευέλικτες μεθόδους υλοποίησης και στον ισχυρό ηγετικό ρόλο της κεντρικής μονάδας διαχείρισης/της ειδικής εκτελεστικής δομής·

- το πρόγραμμα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο προς την επίτευξη των στόχων του, αλλά ο πολύπλοκος χαρακτήρας της αγοράς εξακολουθεί να περιορίζει την ταχεία υιοθέτηση καινοτόμων λύσεων.

Η αξιολόγηση αναδεικνύει ορισμένα σημαντικά βασικά επιτεύγματα και πρώιμα αποτελέσματα, τα οποία αποτελούν ελπιδοφόρους δείκτες των σχετικών συνολικών επιπτώσεων:

- συνολικά, 151 συνεργατικά έργα (με τη συμμετοχή τουλάχιστον 3 εταίρων από διαφορετικές χώρες) χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος AAL2·

- το πρόγραμμα AAL2 υποστήριξε 705 δικαιούχους, με 1 078 συμμετοχές ([22]), εκ των οποίων:

    - οι ΜΜΕ αντιπροσώπευαν το 40,3 %,

    - τα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά ιδρύματα αντιπροσώπευαν το 26,8 %,

    - οι οργανισμοί τελικών χρηστών αντιπροσώπευαν το 26,3 %· η συμμετοχή των οργανισμών τελικών χρηστών αυξήθηκε σημαντικά κατά τη διάρκεια του AAL2·

- η συνολική επένδυση του προγράμματος AAL2 ανέρχεται σε 308 εκατ. EUR· Δέσμευση της ΕΚ ύψους 108,6 εκατ. EUR ([23]), η οποία συμπληρώνεται από

([22]) Ο όρος «συμμετοχές» αναφέρεται στο άθροισμα όλων των δικαιούχων σε όλα τα έργα, συμπεριλαμβανομένης της πολλαπλής καταμέτρησης των δικαιούχων που συμμετείχαν πολλές φορές.

([23]) Οι νομικές βάσεις ορίζουν μέγιστη εκτιμώμενη χρηματοδοτική συνεισφορά της ΕΕ ύψους 175 εκατ. EUR, καθώς και ότι η ετήσια χρηματοδοτική δέσμευση της ΕΕ για το πρόγραμμα AAL2 δεν πρέπει να υπερβαίνει την ετήσια χρηματοδοτική δέσμευση των συμμετεχόντων κρατών. Ο

δεσμεύσεις άνω των 121,5 εκατ. EUR από τα συμμετέχοντα κράτη και κινητοποιεί εκτιμώμενη συγχρηματοδότηση άνω των 77,7 εκατ. EUR από τους συμμετέχοντες στο πρόγραμμα.

- Το πρόγραμμα AAL2 φέρνει σε επαφή κορυφαίους ερευνητικούς φορείς στην Ευρώπη με ΜΜΕ και οργανισμούς τελικών χρηστών που συνήθως δεν συμμετέχουν στο πρόγραμμα-πλαίσιο «Ορίζων 2020»·

- περίπου το 22 % των πανεπιστημίων και των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που συμμετέχουν στο πρόγραμμα AAL2 ανήκουν στο κορυφαίο 1 % των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα-πλαίσιο «Ορίζων 2020»· το 45,4 % ανήκει στο κορυφαίο 10 %. Αυτό αναδεικνύει τη φύση των ερευνητικών φορέων που συμμετέχουν στο πρόγραμμα AAL2·

- υπάρχει ισχυρή συμπληρωματικότητα μεταξύ του προγράμματος AAL2 και άλλων τμημάτων του προγράμματος-πλαισίου «Ορίζων 2020» όσον αφορά το προφίλ των συμμετεχόντων: το 56,2 % των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα AAL2 δεν έχει συμμετάσχει σε έργο του προγράμματος-πλαισίου «Ορίζων 2020» (εκτός του προγράμματος AAL2)· για τις ΜΜΕ, το ποσοστό αυτό ανέρχεται στο 62,8 %·

- το ποσοστό χρησιμοποίησης του προϋπολογισμού αυξήθηκε κατά 18,8 εκατοστιαίες μονάδες, σε σύγκριση με το προηγούμενο πρόγραμμα, χάρη στις αναδιαρθρώσεις έργων και σε άλλους μηχανισμούς βελτιστοποίησης·

- από τα 38 έργα, τα 23 (61 %) που ολοκληρώθηκαν έως το τέλος του 2019 είχαν κομίσει τουλάχιστον μία λύση στην αγορά. Τα εν λόγω έργα κάλυψαν ψηφιακές λύσεις που υποστηρίζουν την καλή γήρανση σε διάφορους τομείς, συμπεριλαμβανομένης της ασφάλειας και της προστασίας· της αναψυχής και του πολιτισμού· της εργασίας και της κατάρτισης· της ζωτικότητας και των ικανοτήτων· των ταξιδιών και της μεταφοράς·

- πάνω από 4 800 άτομα παρακολούθησαν τα φόρουμ του προγράμματος AAL2 για να εντείνουν τη διακρατική συνεργασία, να δικτυωθούν και να ανταλλάξουν ιδέες·

- συνολικά 65 έργα συμμετείχαν σε δραστηριότητες της δράσης στήριξης επιχειρήσεων AAL2B για να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους όσον αφορά την προώθηση της λύσης τους στην αγορά. Οι δικαιούχοι ανέφεραν επίσης σημαντική αύξηση των γνώσεών τους σχετικά με τις ανάγκες των χρηστών.

4.1. Γενικές παρατηρήσεις

Η Επιτροπή χαιρετίζει την τελική έκθεση αξιολόγησης, η οποία στηρίζεται σε αντικειμενικά δεδομένα και στοιχεία. Οι συστάσεις και τα διδάγματα που αντλήθηκαν

προϋπολογισμός της ΕΚ περιλαμβάνει τη διαχείριση του προγράμματος, τις δράσεις στήριξης και τις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για έργα· οι προϋπολογισμοί των συμμετεχόντων κρατών και των δικαιούχων προορίζονται μόνο για τη χρηματοδότηση των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων για έργα.

βασίζονται στην καλή κατανόηση της πολυπλοκότητας του μοντέλου έμμεσης διαχείρισης για τις συμπράξεις δυνάμει του άρθρου 185 της ΣΛΕΕ με τα κράτη μέλη.

Η Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της όσον αφορά το συμπέρασμα ότι οι σημαντικότερες ανησυχίες που εκφράστηκαν στην ενδιάμεση αξιολόγηση ([24]) δεν επαληθεύτηκαν. Οι αρνητικές τάσεις που εντοπίστηκαν κατά την ενδιάμεση αξιολόγηση, ιδίως η μείωση του αριθμού των χωρών που συμμετέχουν ενεργά στο πρόγραμμα και η σχετική μείωση των δημοσιονομικών δεσμεύσεων, δεν συνεχίστηκαν αλλά αντιστράφηκαν κατά το δεύτερο εξάμηνο διεξαγωγής του προγράμματος AAL2, εξασφαλίζοντας έτσι τη βιωσιμότητα του προγράμματος, με σταθερό αριθμό μελών καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού.

Επιπλέον, οι ανησυχίες σχετικά με την έλλειψη στρατηγικής ηγεσίας στο πλαίσιο της AALA αντιμετωπίστηκαν με μια σημαντική αναδιάρθρωση της CMU ως απάντηση στις συστάσεις της ενδιάμεσης αξιολόγησης. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη βελτίωση της στρατηγικής ικανότητας, η οποία παρείχε προληπτική, ευέλικτη και ενεργητική ηγεσία κατά το δεύτερο εξάμηνο διεξαγωγής του προγράμματος AAL2. Στη συνέχεια, το πρόγραμμα μπόρεσε να προσαρμοστεί γρήγορα στις νέες γνώσεις και απαιτήσεις, εισάγοντας ουσιαστικές λειτουργικές βελτιώσεις που το διατήρησαν επίκαιρο.

Η Επιτροπή αναγνωρίζει τον πρωτοποριακό ρόλο του προγράμματος στη δημιουργία και την αξιοποίηση του πλήθους ευκαιριών για τη συμβολή στον τομέα της ενεργού και υγιούς γήρανσης μέσω της ψηφιακής καινοτομίας. Το πρόγραμμα συνέβαλε ενεργά στην ανάπτυξη μιας θετικής προοπτικής για τη γήρανση και δημιούργησε έναν ουδέτερο χώρο, φέρνοντας σε επαφή ομάδες ενδιαφερομένων που προηγουμένως είχαν ελάχιστη ή καθόλου αλληλεπίδραση.

Παρά τον πολύπλοκο και κατακερματισμένο χαρακτήρα της αγοράς, το πρόγραμμα AAL2 παρουσίασε θετική τάση ως προς τον αριθμό των λύσεων που κυκλοφόρησαν στην αγορά και προώθησε την κοινωνική καινοτομία. Αντιμετώπισε επίσης ικανοποιητικά τις ομάδες-στόχους προτεραιότητας που καθορίστηκαν για το πρόγραμμα, δηλαδή τις ΜΜΕ (40,3 %) και τους οργανισμούς τελικών χρηστών (26,3 %) που συνήθως δεν συμμετέχουν σε χρηματοδοτούμενα από την ΕΕ προγράμματα έρευνας και καινοτομίας (Ε&Κ).

4.2. Συστάσεις και διδάγματα που αντλήθηκαν

Η Επιτροπή συμφωνεί πλήρως με το συμπέρασμα της έκθεσης αξιολόγησης ότι η μελλοντική ευρωπαϊκή δράση για την ψηφιακή καινοτομία στον τομέα της ενεργού και υγιούς διαβίωσης χρειάζεται μια ευρύτερη προσέγγιση ως προς τον μετασχηματισμό του συστήματος. Απαιτείται μια ολιστική προσέγγιση που θα εμπλέκει όλους τους ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς, συμπεριλαμβανομένων όλων των σχετικών επιπέδων διακυβέρνησης που είναι υπεύθυνα για τη βιωσιμότητα και τον μετασχηματισμό των συστημάτων υγείας και περίθαλψης.

Η Επιτροπή έχει ήδη υιοθετήσει μια τέτοιου είδους ολιστική προσέγγιση στο πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας και καινοτομίας «Ορίζων Ευρώπη» και πιο συγκεκριμένα

([24]) Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2017), *Interim Evaluation of the Active & Assisted Living Programme (Ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος σχετικά με την ενεργό και υποβοηθούμενη αυτόνομη διαβίωση)*, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο.

στην πρόσκλησή της για μια ευρωπαϊκή εταιρική σχέση για τον μετασχηματισμό των συστημάτων υγείας και περίθαλψης ([25]). Αυτή η συγχρηματοδοτούμενη δράση θα δημιουργήσει μια σύμπραξη E&K με επίκεντρο τον μετασχηματισμό των συστημάτων υγείας και περίθαλψης, αποτελώντας μια μοναδική στρατηγική ευκαιρία να φέρει σε επαφή τα ενδιαφερόμενα μέρη (συμπεριλαμβανομένων των περιφερειακών οικοσυστημάτων), να δημιουργήσει συνέργειες, να συντονίσει τις δράσεις E&K και να διευκολύνει την ψηφιοποίηση των υπηρεσιών υγείας και περίθαλψης, χρησιμοποιώντας καινοτόμες λύσεις με γνώμονα τη γνώση και τα αποδεικτικά στοιχεία.

Θα προωθήσει τις καινοτομίες στις υπηρεσίες και τις πολιτικές, καθώς και τις οργανωτικές καινοτομίες αλλά και την ενσωμάτωση βιοϊατρικών και τεχνολογικών καινοτομιών προς όφελος των Ευρωπαίων πολιτών και των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Η συγχρηματοδοτούμενη σύμπραξη καλείται να αξιοποιήσει τις γνώσεις που έχουν αποκτηθεί από τις πρωτοβουλίες του προγράμματος-πλαισίου «Ορίζων 2020», όπως το πρόγραμμα AAL. Τούτο ανταποκρίνεται στη σύσταση της έκθεσης αξιολόγησης σύμφωνα με την οποία οι μελλοντικές δράσεις θα πρέπει να βασίζονται στη δέσμευση της κοινότητας των ενδιαφερόμενων μερών που αναδύθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος AAL2, οι οποίοι είναι αφοσιωμένοι στην ενεργό και υγιή διαβίωση.

Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι οι «δράσεις υποστήριξης» αποδείχθηκαν αποτελεσματική και αποδοτική προσθήκη στη χρηματοδότηση των διακρατικών προσκλήσεων και ενισχύουν την ικανότητα της σύμπραξης να επιτύχει τους στόχους της. Η Επιτροπή θα προωθήσει μια τέτοιου είδους προσέγγιση σε κάθε μελλοντική δομή σύμπραξης και συνεργασίας.

Είναι σημαντικό ότι οι μελλοντικές δράσεις πολιτικής θα πρέπει να συνδυάζουν την τεχνολογική και την κοινωνική καινοτομία αντί να αντιμετωπίζουν τις δύο πτυχές χωριστά. Ομοίως, η Επιτροπή θα πρέπει να προωθήσει την ενεργό και υγιή διαβίωση και να βοηθήσει τους ανθρώπους και τις κοινωνίες να αξιοποιήσουν πλήρως το δυναμικό των ψηφιακών λύσεων για την καλή γήρανση.

Στην ευρωπαϊκή στρατηγική για τη φροντίδα ([26]), η οποία δημοσιεύθηκε τον Σεπτέμβριο του 2022, αναγνωρίζεται η σημασία της ανάπτυξης προσβάσιμων ψηφιακών λύσεων για την παροχή υπηρεσιών φροντίδας σε όλα τα περιβάλλοντα φροντίδας, όπως η κατ' οίκον φροντίδα, η φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας και η φροντίδα σε δομές. Ο προτεινόμενος κανονισμός σχετικά με τον ευρωπαϊκό χώρο δεδομένων για την υγεία προωθεί τη διαλειτουργικότητα των ηλεκτρονικών δεδομένων υγείας μεταξύ των διαφόρων παρόχων και θα συμβάλει έτσι στη δημιουργία μιας συμπεριληπτικής υποδομής υγείας και περίθαλψης. Επιπλέον, κατά τον σχεδιασμό των προγραμμάτων χρηματοδότησης στο πλαίσιο του τρέχοντος πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (ΠΔΠ), η Επιτροπή έδωσε ιδιαίτερη προσοχή στη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για τη μικτή χρηματοδότηση και την τόνωση των συνεργειών μεταξύ των προγραμμάτων.

Η Επιτροπή έχει επίσης δημοσιεύσει ένα εμβληματικό μέσο στήριξης για την «ολοκληρωμένη φροντίδα με επίκεντρο τον άνθρωπο» ([27]) (Μάιος 2022), με σκοπό την

([25]) HORIZON-HLTH-2022-CARE-10-01

([26]) Βλ. υποσημείωση 13.

([27]) https://ec.europa.eu/reform-support/towards-person-centred-integrated-care_en

προώθηση μεταρρυθμίσεων στα κράτη μέλη της ΕΕ, οι οποίες βοηθούν τις εθνικές και περιφερειακές διοικήσεις να διερευνήσουν, να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν στρατηγικές για την ολοκλήρωση της υγείας, της πρόνοιας και της μακροχρόνιας φροντίδας, μεταξύ άλλων μέσω πιο ολοκληρωμένων ψηφιακών λύσεων.

Η Επιτροπή συμφωνεί όσον αφορά την ανάγκη να αναπτυχθούν στρατηγικές για την αξιοποίηση και την κλιμάκωση της καινοτομίας σε μελλοντικές δράσεις υποστήριξης του ψηφιακού μετασχηματισμού στα συστήματα υγείας και περίθαλψης και να δοθεί έμφαση στην κατάσταση επί τόπου.

Η Επιτροπή έχει ξεκινήσει τις εργασίες σε μια διατομεακή προσέγγιση με έμφαση στη στήριξη πιλοτικών έργων και έργων πλατφόρμας μεγάλης κλίμακας στο πλαίσιο του σχεδίου «Ψηφιοποίηση των ευρωπαϊκών κλάδων — Πιλοτικά έργα μεγάλης κλίμακας για την ενεργό και υγιή διαβίωση (DEI Healthy Living)» του προγράμματος-πλαισίου «Ορίζων 2020» ([28]). Για την υποστήριξη της υλοποίησης ψηφιακών πλατφορμών επόμενης γενιάς, η DEI Healthy Living εργάζεται σε τέσσερις άξονες δράσης: δημιουργία πλατφόρμας, επιχειρηματικό οικοσύστημα με βάση τα δεδομένα, πιλοτική εφαρμογή αρχιτεκτονικών αναφοράς σε μεγάλη κλίμακα και τυποποίηση.

Επιπλέον, το νέο πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη» (DIGITAL) προτείνει πολλαπλές δράσεις για τη στήριξη της ανάπτυξης και της υιοθέτησης νέων λύσεων, μέσω χρηματοδοτικών δράσεων που επιταχύνουν την υιοθέτηση και τη βέλτιστη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών, μεταξύ άλλων στον τομέα της υγείας και της περίθαλψης, προσφέροντας «εγκαταστάσεις δοκιμών και πειραματισμού» και «ευρωπαϊκούς κόμβους ψηφιακής καινοτομίας» (EDIH), με τη συμμετοχή ολόκληρης της αξιακής αλυσίδας, τόσο από την πλευρά της εφοδιαστικής αλυσίδας όσο και από την πλευρά της ζήτησης. Ο συνδυασμός της καινοτομίας στις υπηρεσίες, καθώς και της επιχειρηματικής και ψηφιακής καινοτομίας θα είναι ζωτικής σημασίας για την υλοποίηση της αλλαγής προτύπου, ώστε να επικεντρωθούμε και να επενδύσουμε περισσότερο στην πρόληψη και την υγιή διαβίωση, με σκοπό την ενδυνάμωση των ατόμων ώστε να φροντίζουν την υγεία τους και να προβαίνουν σε καλά ενημερωμένες επιλογές που αφορούν την υγεία.

Η ανάπτυξη και κλιμάκωση της καινοτομίας για την καλύτερη παροχή υγείας και περίθαλψης στον γηράσκοντα πληθυσμό στα κράτη μέλη έχει προταθεί σε διάφορες συστάσεις του Συμβουλίου.

Τον Οκτώβριο του 2020, το Συμβούλιο εξέδωσε συμπεράσματα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη συμμετοχή και την ευημερία των ηλικιωμένων στην εποχή της ψηφιοποίησης([29]) καλώντας τα κράτη μέλη να προωθήσουν την ενεργό και υγιή γήρανση —μεταξύ άλλων με τη χρήση του θετικού αντικτύπου της ψηφιακής τεχνολογίας στις δημόσιες υπηρεσίες. Κάλεσε επίσης την Επιτροπή να συνεχίσει να υποστηρίζει τα κράτη μέλη σε δράσεις που επικεντρώνονται στην ψηφιοποίηση· καθώς και να ενδυναμώσει τους ηλικιωμένους ώστε να χρησιμοποιούν τις ψηφιακές τεχνολογίες για την καλύτερη παρακολούθηση της υγείας τους ανεξάρτητα.

([28]) https://www.opendei.eu/ και https://www.opendei.eu/healthcare-sector/

([29]) https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11717-2020-REV-2/el/pdf

Επιπλέον, στα συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τις δημογραφικές προκλήσεις — Μελλοντική πορεία ([30]) τα κράτη μέλη κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν τις δημογραφικές προκλήσεις και να διερευνήσουν πώς η ψηφιοποίηση και η τεχνολογία στις υπηρεσίες πρόνοιας μπορούν να ενσωματωθούν καλύτερα στις υπηρεσίες φροντίδας, ώστε να βελτιωθεί η προσβασιμότητα και η παροχή υπηρεσιών.

Το 2021 εκδόθηκαν τα συμπεράσματα του Συμβουλίου για την ενσωμάτωση της διάστασης της γήρανσης στις δημόσιες πολιτικές ([31]), και τον Σεπτέμβριο του 2022 η σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή και υψηλής ποιότητας μακροχρόνια φροντίδα ([32]) συνέστησε στα κράτη μέλη να αναπτύξουν προσβάσιμες, καινοτόμες τεχνολογίες και ψηφιακές λύσεις για την παροχή υπηρεσιών φροντίδας, μεταξύ άλλων για την υποστήριξη της ανεξάρτητης διαβίωσης.

Επιπλέον, οι στρατηγικοί τομείς προτεραιότητας της ψηφιακής E&K ενσωματώνονται στις διάφορες θεματικές ομάδες του προγράμματος-πλαισίου έρευνας και καινοτομίας «Ορίζων Ευρώπη» (2021-2027), όπως η ομάδα 1 «Υγεία», η οποία υποστηρίζει σθεναρά τις ψηφιακές τεχνολογίες.

Οι ηλικιωμένοι θα πρέπει να υποστηρίζονται από τις ψηφιακές τεχνολογίες, να μπορούν να τις εμπιστεύονται και να ενθαρρύνονται να τις χρησιμοποιούν με σκοπό την καλή γήρανση. Η Επιτροπή θα συνεχίσει να στηρίζει την «Ενεργό και υγιή διαβίωση στον ψηφιακό κόσμο» ([33]) και την αναπτυσσόμενη οικονομία της τρίτης ηλικίας, μέσω των δραστηριοτήτων E&K, των πολιτικών και των συμπράξεων, της υποστήριξης του οικοσυστήματος και της δημιουργίας κοινοτήτων, καθώς και μέσω της ευρωπαϊκής στρατηγικής για τη φροντίδα και του εμβληματικού μέσου τεχνικής υποστήριξης για την ολοκληρωμένη φροντίδα, διασφαλίζοντας ότι αυτά θα ωφελήσουν τον ευρωπαϊκό γηράσκοντα πληθυσμό.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η πανδημία COVID-19 άλλαξε την Ευρώπη και τον κόσμο εν ριπή οφθαλμού. Κατέδειξε σαφώς τη σημασία —και επιτάχυνε σημαντικά την υιοθέτηση— των ψηφιακών υπηρεσιών στην κοινωνία μας. Θα αφήσει μόνιμο αντίκτυπο στον τρόπο με τον οποίο ζούμε και εργαζόμαστε, με την καθολική παρουσία των ψηφιακών τεχνολογιών.

Η πανδημία μάς έδειξε πώς η υγεία, η ευημερία και η κοινωνική ένταξη είναι αλληλένδετες και συχνά αλληλεπικαλυπτόμενες. Πρέπει να επανεξετάσουμε τις πολιτικές και τις πρακτικές φροντίδας και παρέμβασης σε ευρύτερους τομείς της κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων των παλαιότερων και των νέων ενδιαφερομένων μερών.

([30]) https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8668-2020-INIT/el/pdf

([31]) https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6976-2021-INIT/el/pdf

([32]) COM(2022) 441 final.

([33]) https://futurium.ec.europa.eu/en/active-and-healthy-living-digital-world

Η τελική έκθεση αξιολόγησης του προγράμματος AAL2 τεκμηριώνει τον θετικό αντίκτυπο της συνένωσης των δυνάμεων της ΕΕ και των συμμετεχόντων κρατών για την αντιμετώπιση της πρόκλησης στο πλαίσιο της «συμφωνίας για την τρίτη ηλικία» που αντιμετωπίζει η Ευρώπη σε όλα τα επίπεδα και για την ενθάρρυνση του ευρύτερου οικοσυστήματος ώστε να αξιοποιήσει περαιτέρω την ενέργεια αυτής της «συμμαχίας πρωτοπόρων» για την προώθηση της τεχνολογικής και κοινωνικής καινοτομίας με σκοπό την καλή γήρανση στην Ευρώπη.

Η Επιτροπή πιστεύει ότι η ταχεία ανάπτυξη καινοτόμων ψηφιακών λύσεων στον τομέα της υγείας και της περίθαλψης μπορεί να επιτευχθεί καλύτερα με τη συνεργασία σε επίπεδο ΕΕ, την ανταλλαγή εμπειριών όσον αφορά την ανάπτυξη, τη μέτρηση των επιπτώσεων και τη μεταφορά της καινοτομίας σε όλα τα κράτη μέλη και στις περιφέρειες, συμπεριλαμβανομένων των παραμεθόριων περιοχών. Παράλληλα, είναι σαφές ότι δεν μπορεί να εφαρμοστεί ενιαία προσέγγιση. Η χάραξη πολιτικής σε όλα τα επίπεδα θα πρέπει να εστιάζει στην απτή πραγματικότητα και να προσαρμόζεται ανάλογα στις διαφορές σε περιφερειακό επίπεδο. Η ενεργή συμμετοχή όλων των μερών είναι απαραίτητη για να εξασφαλίσουμε με επιτυχία μια λύση με τριπλό όφελος για τους πολίτες, τα συστήματα υγείας και την αγορά.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο καλούνται να διατυπώσουν τη γνώμη τους σχετικά με την ανάλυση και τις συστάσεις της έκθεσης και να υποστηρίξουν την υλοποίηση της μελλοντικής δράσης για την ψηφιακή καινοτομία στον τομέα της ενεργού και υγιούς γήρανσης.